

THỰC HIỆN DÂN CHỦ CƠ SỞ TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM KỸ THUẬT VINH VÀ MỘT SỐ GIẢI PHÁP

Đinh Thị Nga Phượng
Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Vinh

Tóm tắt: Thực hiện dân chủ ở cơ sở nhằm đảm bảo quyền và lợi ích chính đáng của nhân dân. Luật thực hiện dân chủ ở cơ sở ra đời đã và đang tạo nền tảng pháp lý quan trọng để hoàn thiện các thiết chế dân chủ ở cơ sở. Để thực hiện tốt và hiệu quả dân chủ cơ sở, Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Vinh cần thực hiện đồng bộ một số giải pháp nhất định.

Từ khóa: dân chủ cơ sở, trường đại học

IMPLEMENTING GRASSROOTS DEMOCRACY AT VINH UNIVERSITY OF TECHNICAL EDUCATION AND SOME SOLUTIONS

Đinh Thị Nga Phượng
Vinh University of Technical Education

Abstract: Implementing democracy at the grassroots level aims to ensure the legitimate rights and interests of the people. The Law on Implementing Democracy at the Grassroots Level has been and is creating an important legal foundation to perfect democratic institutions. To effectively implement grassroots democracy, Vinh University of Technical Education needs to synchronously implement certain solutions.

Keywords: Grassroots democracy, university

Nhận bài: 14/03/2025

Phản biện: 06/04/2025

Duyệt đăng: 11/04/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Thực hiện dân chủ ở cơ sở tăng cường tính cộng đồng, trách nhiệm giữa Nhà nước và Nhân dân nhằm đảm bảo quyền và lợi ích chính đáng của Nhân dân ở cơ sở. Báo cáo chính trị tại Đại hội XII (1-2016) đã dành mục XIII tập trung làm rõ tình hình, phương hướng, nhiệm vụ “*phát huy dân chủ xã hội chủ nghĩa, bảo đảm thực hiện quyền làm chủ của nhân dân*”. Đại hội nêu rõ một trong những nhiệm vụ trọng tâm là: “*Tiếp tục thực hiện tốt dân chủ ở cơ sở*”. Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII (2021) của Đảng tiếp tục khẳng định: “*Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, Mặt trận tổ quốc và các tổ chức chính trị xã hội làm nòng cốt để nhân dân làm chủ... Đề cao vai trò chủ thể, vị trí trung tâm của nhân dân trong chiến lược phát triển đất nước, trong toàn bộ quá trình xây dựng và bảo vệ Tổ quốc...*”.

Nhà nước ta đã ban hành nhiều văn bản quy phạm pháp luật liên quan đến thực hiện Quy chế dân chủ (QCDC) ở cơ quan, đơn vị. Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Vinh (Trường ĐHSPKT Vinh) luôn quan tâm, chú trọng đến thực hiện QCDC ở cơ sở, coi đó là nội dung quan trọng trong công tác xây dựng phát triển nhà trường. Tuy nhiên, để thực hiện hiệu quả dân chủ cơ sở tại trường vẫn cần thúc đẩy đồng bộ một số giải pháp.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Thực trạng thực hiện dân chủ cơ sở ở Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Vinh

2.1.1. Kết quả đạt được

Việc thực hiện dân chủ trong hoạt động của cơ quan, đơn vị là nhằm:

- Phát huy quyền làm chủ của cán bộ, công chức, viên chức (CBCCVC) và nâng cao trách nhiệm của người đứng đầu cơ quan, đơn vị;
- Góp phần xây dựng đội ngũ CBCCVC là công bộc của nhân dân, có đủ phẩm chất chính trị, phẩm chất đạo đức, lối sống, năng lực và trình độ chuyên môn, nghiệp vụ; làm việc có năng suất, chất lượng, hiệu quả, đáp ứng yêu cầu phát triển và đổi mới của đất nước;
- Phòng ngừa, ngăn chặn và chống các hành vi tham nhũng, lãng phí, quan liêu, phiền hà, sách nhiễu nhân dân.

Đảng, Nhà nước đã có nhiều văn bản nhằm phát huy dân chủ trong nhà trường. Ngày 09/1/2015, Chính phủ đã ban hành Nghị định số 04/2015/NĐ-CP về thực hiện dân chủ trong hoạt động của cơ quan nhà nước và đơn vị sự nghiệp công lập thay thế Nghị định số 71/1998/NĐ-CP của Chính phủ về ban hành Quy chế thực hiện dân chủ trong hoạt động của cơ quan. Trên cơ sở Nghị định số 04/2015/NĐ-CP, Bộ Nội vụ đã ban hành Thông tư số 01/2016/TT-BNV ngày 13/ 01/2016 nhằm cụ thể hóa một số nội dung về Tổ chức hội nghị

cán bộ, công chức, viên chức; xây dựng và thực hiện QCDC trong hoạt động của cơ quan, đơn vị; chế độ báo cáo định kỳ. Nhiều văn bản khác của Nhà nước có các quy định liên quan đến thực hiện dân chủ ở cơ sở như Hiến pháp năm 1992 (sửa đổi năm 2013), Luật Giao dịch điện tử; Luật Khiếu nại; Luật tố cáo; Luật Phòng chống tham nhũng; Luật Thực hành tiết kiệm, chống lãng phí; Luật Cán bộ, công chức; Luật Viên chức... Đặc biệt, ngày 10/11/2022, Quốc hội ban hành Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở (có hiệu lực kể từ 1/7/2023).

Trường ĐHSPTK Vinh trong những năm qua luôn quan tâm, chú trọng đến thực hiện QCDC ở cơ sở, coi đó là nội dung quan trọng. Chủ động nắm bắt tình hình, tư tưởng cán bộ, đảng viên để hiểu rõ tâm tư, nguyện vọng và xử lý những vấn đề nảy sinh, giải đáp những bức xúc về nhận thức trong tư tưởng CBCCVC.

Đảng ủy, Ban Giám hiệu đã thực hiện thành lập đầy đủ các tổ chức theo quy định của pháp luật như Tổ chức Đảng, công đoàn, Đoàn thanh niên, Hội sinh viên, Ban Thanh tra nhân dân... Tổ chức đoàn thể các cấp đã tích cực tham gia có hiệu quả việc thực hiện dân chủ cơ sở, đẩy mạnh công tác tuyên truyền vận động đoàn viên, hội viên thực hiện QCDC ở cơ sở phát huy tốt đội ngũ của các tổ chức để tham gia phản biện xã hội; vận động đảng viên, cán bộ, đoàn viên, hội viên tích cực tham gia góp ý xây dựng Đảng, xây dựng chính quyền.

Trường cũng đã ban hành đầy đủ hệ thống quy chế nội bộ như Quy chế Tổ chức cán bộ và Chế độ nội bộ; Quy chế làm việc; Quy chế chi tiêu nội bộ; Quy chế quản lý vật tư, thiết bị; Quy chế hoạt động nghiên cứu khoa học; Quy chế quản lý sinh viên (SV). Tất cả các quy chế này đều bám sát các quy định của Pháp luật và cụ thể hóa vào tình hình thực tế của Trường. Theo quy định mỗi quý 01 lần Nhà trường thực hiện họp Hội đồng thi đua khen thưởng để xét khen thưởng cho những cán bộ, viên chức có thành tích trong quá trình thực hiện nhiệm vụ. Các chỉ tiêu thi đua và kết quả bình xét được công khai lấy ý kiến đóng góp của CBCCVC trước khi quyết định công nhận.

Nhà trường thực hiện công khai trước tập thể Trường về các công việc bao gồm chế độ thu và sử dụng học phí; việc sử dụng công quỹ, tài sản công; việc thu, chi tài chính; quyết toán các công trình xây dựng cơ bản; công tác khen thưởng, kỷ luật v.v... Đội ngũ cán bộ, giảng viên, viên chức và người lao động được bàn bạc, tham gia ý kiến vào

các chủ trương và nhiệm vụ công tác của trường. Kết quả ý kiến đóng góp đã được xem xét, cân nhắc để Hiệu trưởng quyết định.

Thực hiện QCDC cơ sở, các hoạt động dân chủ trong trường học đã được nhà trường triển khai có hiệu quả và chất lượng. Chỉ đạo thực hiện 3 công khai theo quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo (công khai về cơ sở vật chất, công khai về chất lượng đội ngũ cán bộ giảng viên, công khai về tài chính). Trong sinh hoạt Đảng, lắng nghe các ý kiến đóng góp của quần chúng về xây dựng tổ chức Đảng, góp ý cho cán bộ, đảng viên. Trong hoạt động dân chủ đối với SV, nhà trường đã tổ chức Hội nghị công tác HSSV để trực tiếp lắng nghe và giải quyết những tâm tư, nguyện vọng chính đáng của người học.

Từ đó, đã tạo ra sự chuyển biến tích cực trong nhận thức và hành động của CBCCVC về phát triển môi trường giáo dục tích cực, góp phần nâng cao trách nhiệm trong việc thực thi công vụ, hoàn thành tốt nhiệm vụ chính trị được giao. Việc xây dựng và thực hiện QCDC ở cơ sở đã góp phần đổi mới phương thức hoạt động, nâng cao năng lực lãnh đạo của cấp ủy Đảng, quản lý, điều hành của Ban Giám hiệu, đổi mới nội dung, phương thức hoạt động của các đoàn thể trong Nhà trường, phát huy tính tiên phong, gương mẫu, chấn chỉnh trong phong cách, lề lối làm việc của viên chức, người lao động, tăng cường đoàn kết, đồng thuận trong Nhà trường và trách nhiệm với xã hội. Đội ngũ cán bộ, GV, người lao động luôn đoàn kết, nhất trí cao, yên tâm công tác, nội bộ ổn định.

2.1.2. Khó khăn, tồn tại

Công tác tuyên truyền, phổ biến, quán triệt chủ trương, quan điểm của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về xây dựng và thực hiện QCDC cơ sở chưa thường xuyên, liên tục, chưa quán triệt sâu rộng đến từng CBCCVC. Một bộ phận CBCCVC và người lao động chưa ý thức được thực hiện dân chủ trong hoạt động của cơ quan, đơn vị là quyền và nghĩa vụ của mình và cho rằng đây chỉ là trách nhiệm của thủ trưởng cơ quan.

Một số đơn vị chưa thật sự quan tâm chỉ đạo, tổ chức triển khai thực hiện dân chủ, có biểu hiện phó mặc cho bộ phận thường trực, giúp việc, như bộ phận tổ chức, công đoàn cơ quan; chưa quan tâm đến việc xây dựng kế hoạch tổ chức thực hiện QCDC ở cơ quan, đơn vị. Một số bộ phận còn có những quy định, thủ tục rườm rà, gây phiền hà cho việc giao dịch hành chính trong trường; nhiều

việc liên quan đến người lao động, đến người học chưa được công khai... Việc tham gia ý kiến của CBCCVC và người lao động vào các quy định, quy chế có liên quan trực tiếp đến quyền lợi của mình chưa được chủ động, còn tâm lý ngại va chạm. Việc phát huy các quyền quyết định, quyền được kiểm tra, giám sát của người lao động còn nhiều hạn chế.

Việc triển khai thực hiện QCDC trong hoạt động của một số bộ phận còn mang tính hình thức. Quy trình triển khai Hội nghị CBCCVC tại một số đơn vị bỏ qua việc thực hiện Hội nghị cấp phòng hoặc bộ phận công tác để CBCCVC được tham gia ý kiến vào các văn bản dự thảo trước khi trình Hội nghị hoặc kiến nghị đề xuất với thủ trưởng cơ quan, trong khi HNCBCCVC thường chỉ diễn ra 1 buổi nên những ý kiến của CBCCVC rất ít. Vẫn còn tình trạng CBCCVC chưa dám phản ánh, kiến nghị, tâm lý ngại va chạm hoặc cá biệt CBCCVC còn thờ ơ, chưa xem việc thực hiện QCDC là trách nhiệm của mình đối với cơ quan, đơn vị;

Một số cấp ủy, chính quyền chưa tập trung chỉ đạo, thiếu kiểm tra, đôn đốc; chưa cụ thể hóa các quy chế, quy định, quy trình công khai, dân chủ ở cơ sở; chưa coi trọng việc sửa đổi, bổ sung quy chế, quy định tại đơn vị, chưa phát huy hết vai trò, trách nhiệm... Hoạt động của Ban Thanh tra nhân dân tại một số đơn vị còn mờ nhạt, hiệu quả thấp, có lúc, có nơi chưa thực hiện đầy đủ nhiệm vụ theo quy định pháp luật. Qua công tác kiểm tra, giám sát, vẫn còn một số đơn vị chưa phát huy tốt vai trò giám sát.

2.2. Một số giải pháp thực hiện dân chủ cơ sở ở Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Vinh

Thứ nhất, cần tăng cường công tác tuyên truyền, giáo dục, nâng cao nhận thức, trình độ hiểu biết của CBCCVC về dân chủ

Muốn thực hiện quyền làm chủ thì trước tiên nhân dân phải hiểu biết đúng đắn, đầy đủ về các quyền tự do dân chủ ở cơ sở của mình. CBCCVC là lực lượng tham gia trực tiếp vào quá trình thực thi dân chủ tại cơ sở, do vậy công tác đào tạo, bồi dưỡng nâng cao nhận thức có ý nghĩa to lớn, góp phần quyết định thực thi dân chủ ở cơ sở. Muốn thực hiện dân chủ trong cơ quan, đơn vị, trước hết bản thân CBCCVC phải nắm bắt và hiểu biết về dân chủ cơ sở, bao gồm những việc công khai để được biết; những việc tham gia ý kiến và những việc được giám sát, kiểm tra.

Thứ hai, vai trò gương mẫu của cán bộ quản lý, đặc biệt người đứng đầu đơn vị, trường học rất

quan trọng để có dân chủ trong trường học

Cán bộ quản lý phải hiểu đúng, đủ các quy định của Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở; từ đó mới có thể triển khai hiệu quả quy định của pháp luật trong toàn đơn vị. Trong quá trình thực thi, cần phát huy tinh thần nêu gương của thủ trưởng đơn vị, tôn trọng ý kiến đóng góp của GV, người lao động, người học nhằm kịp thời giải quyết các kiến nghị, phản ánh (nếu có). Theo đó, cán bộ quản lý phải là người tác động sâu sắc, lan tỏa sâu rộng tinh thần, giá trị của dân chủ cơ sở đến nhân viên. Cùng đó, cần nêu cao vai trò của CBCCVC, người lao động và tập thể sư phạm. Làm sao để tiếng nói mỗi cán bộ, giáo viên, người lao động được tôn trọng, nguyện vọng chính đáng của thầy và trò cần ghi nhận, đáp ứng. Như vậy mới hy vọng dân chủ thực sự.

Ban Giám hiệu và lãnh đạo phòng – khoa là các chủ thể đảm bảo thực hiện quyền dân chủ cho viên chức và người lao động. Mọi hoạt động của nhà trường sẽ được triển khai thực hiện từ Ban Giám hiệu đến lãnh đạo các phòng, khoa, sau đó đến mỗi người trong tập thể. Tiếp tục thực hiện công khai, dân chủ trong xây dựng các chương trình, nội quy, quy chế, kế hoạch của nhà trường và triển khai sâu rộng đến toàn thể viên chức trường. Khai thác triệt để các kênh thông tin để công khai cho tất cả viên chức, người lao động biết, để bàn bạc sau đó thực hiện và kiểm tra, giám sát, đặc biệt là những vấn đề liên quan đến chế độ, chính sách, tài chính. Kịp thời chấn chỉnh những hành vi dân chủ chưa phù hợp, quá trớn hay hình thức.

Lãnh đạo khoa, phòng trong thực hiện nhiệm vụ chuyên môn ở đơn vị mình, cần phải tiếp tục đề cao thực hiện dân chủ. Vừa đảm bảo quyền dân chủ cho viên chức mình vừa tạo động lực để phát huy nghĩa vụ dân chủ của họ. Trong các cuộc họp, lãnh đạo khoa, phòng tiếp tục tạo môi trường thuận lợi để viên chức tham gia bàn bạc, trao đổi, thảo luận, đóng góp ý kiến nhất là những vấn đề liên quan đến quyền và lợi ích cá nhân. Những ý kiến đó được ghi nhận và phản ánh kịp thời để Đảng ủy, Ban Giám hiệu nắm bắt thông tin và có hướng giải quyết thỏa đáng.

Thứ ba, nâng cao hiệu quả hoạt động nhằm phát huy quyền làm chủ của CCVC

Đây là chủ thể vừa được thụ hưởng đầy đủ các quyền dân chủ vừa phải thực hiện nghĩa vụ dân chủ của mình. Mỗi CCVC phải nghiêm chỉnh chấp hành nội quy, quy chế làm việc của trường, tích cực tham gia đóng góp ý kiến đặc biệt là các

văn bản, đề án của trường khi được yêu cầu; phản ánh kịp thời những thông tin có giá trị, đúng nơi, đúng chủ thể thông qua các cuộc họp, hội nghị,... để từ đó chủ thể lãnh đạo khắc phục và thực hiện quyền dân chủ cho tất cả CCVC.

Mỗi CCVC phải luôn nhận thức được rằng việc triển khai QCDC ở cơ sở là một nội dung công tác thường xuyên, có ý nghĩa quan trọng trong việc phát huy quyền làm chủ của mình; góp phần đẩy lùi tình trạng quan liêu, cửa quyền trong bộ máy quản lý của cơ quan, đơn vị nhằm xây dựng cơ sở Đảng, chính quyền trong sạch, vững mạnh và thực hiện tốt công tác cải cách hành chính.

Thứ tư, Công đoàn trường tiếp tục phát huy vai trò tham mưu thường xuyên cho Đảng ủy, Ban Giám hiệu nhà trường trong xây dựng các chương trình, mục tiêu, kế hoạch hướng đến đảm bảo quyền dân chủ cho viên chức

Trong hệ thống các cơ quan, đơn vị, Công đoàn cơ sở là một tổ chức đóng vai trò rất quan trọng trong vấn đề thực hiện QCDC. Phát huy vai trò của các tổ chức Công đoàn cơ sở vừa là mục tiêu, vừa là động lực quan trọng của quá trình xây dựng một nền dân chủ vững mạnh, trong sạch, góp phần quan trọng trong việc tạo ra môi trường làm việc minh bạch, thân thiện, đoàn kết, chuyên nghiệp và hiệu quả trong các cơ quan, tổ chức. Không ngừng thay đổi phương thức sinh hoạt, tăng cường giáo dục ý thức cho thành viên tổ chức mình hăng hái tham gia các hoạt động của trường, thực hiện nghiêm túc các chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, cũng như thực hiện tốt vai trò giám sát và phản biện xã hội, nhất là những vấn đề có liên quan trực tiếp đến quyền và lợi ích của viên chức.

Thứ năm, khắc phục tính hình thức trong hoạt

động của Ban Thanh tra nhân dân

Các thành viên tham gia Ban thanh tra nhân dân phải có bản lĩnh, không ngại va chạm, ý thức đầy đủ về vị trí, vai trò và phải nắm rõ nhiệm vụ, quyền hạn của mình được pháp luật quy định; có nghiệp vụ hoạt động, được tập huấn cơ bản. Muốn vậy, hàng năm có kế hoạch và tổ chức các cuộc tập huấn cho cán bộ làm công tác thanh tra nhân dân về chức năng, nhiệm vụ của Ban thanh tra nhân dân, kỹ năng xây dựng kế hoạch hoạt động, tổ chức thực hiện quyền thanh tra, giám sát, xác minh vụ việc theo quy định pháp luật... nhằm nâng cao nghiệp vụ, kỹ năng, năng lực, trình độ và hiểu biết pháp luật cho người làm công tác thanh tra nhân dân.

III. KẾT LUẬN

Thực hiện dân chủ trong nhà trường hiện nay là một nhiệm vụ quan trọng nhằm tạo môi trường làm việc lành mạnh để mỗi cá nhân phát huy tinh thần làm chủ, khả năng trí tuệ cống hiến xây dựng tập thể đoàn kết vững mạnh. Trong thời gian tới, Trường ĐHSPT Vinh tiếp tục tập trung tuyên truyền, phối hợp triển khai tổ chức thực hiện các văn bản liên quan đến việc thực hiện dân chủ cơ sở; tuyên truyền, vận động CBCCVC thi đua hoàn thành tốt nhiệm vụ được giao. Khuyến khích phát huy tinh thần làm chủ, tạo môi trường làm việc lành mạnh, đẩy lùi các hiện tượng tiêu cực. Tích cực lắng nghe, tiếp thu những tâm tư, nguyện vọng của người lao động, người học để không ngừng cải tiến lề lối làm việc. Nhà trường tin tưởng rằng thực hiện tốt QCDC cơ sở sẽ nâng cao năng suất, chất lượng hiệu quả công việc, nâng cao chất lượng dạy và học, góp phần đổi mới mạnh mẽ sự nghiệp giáo dục - đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đảng Cộng sản Việt nam (2016), Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2016, tr.38.
2. Đảng Cộng sản Việt nam (2016), Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2016, 169.
3. Đảng Cộng sản Việt nam (2021), Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Nxb Chính trị quốc gia sự thật, Hà Nội, 2021, tập 1, tr.173.
4. Quốc hội (2022), Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở, Hà Nội.
5. Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Vinh, Giới thiệu tổng quan và tin tức, Vuted.edu.vn